

Motion till riksdagen 2020/21:4108

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2020/21:219 Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag med den ändringen att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av november 2021.
2. Riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 med den ändringen att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av november 2021.
3. Riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617) med den ändringen att tidpunkten i ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617) ska vara den 1 december 2021.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden som regeringen har på sig för att underställa de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 en prövning i riksdagen bör förkortas till ”omgående” och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra formuleringen ”andra åtgärder för att förhindra smittspridningen” till ”andra åtgärder av liknande karaktär för att förhindra smittspridningen” under paragraferna 7–10 i lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 12 § lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 bör strykas ur lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Covid-19-pandemin har utgjort en svår prövning för vårt land. Det offentliga förmåga att implementera fungerande smittskyddsåtgärder är av stor vikt. En noga övervägd balans mellan smittskyddsåtgärdernas omfattning och inskränkningen av invånarnas fri- och rättigheter är emellertid mycket viktig. Det är i tider av prövning som vårt samhälles beslutsamhet att framhärda i dessa fri- och rättigheters okränkbarhet vittnar om styrkan i vår demokrati. I regeringens proposition föreslås en förlängning av den lag som möjliggör särskilda begränsningar avseende allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, platser för fritids- eller kulturverksamhet, handelsplatser, kollektivtrafik och inrikes flygtrafik samt platser för privata sammankomster i syfte att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Lagen är avsedd att möjliggöra träffsäkra åtgärder som inte i onödan hindrar sådan verksamhet som kan genomföras på ett från smittskyddssynpunkt säkert sätt.

3 En försiktig implementering

Vänsterpartiet ser nyttan med en lagstiftning som syftar till att minska smittspridningen i landet. När lagen initialt behandlades av riksdagen bidrog Vänsterpartiet därför till en konstruktiv diskussion avseende lagens möjliga implementering och förbättringsområden. Vi ansåg då, och gör än i dag, att regeringens framtagande av lagen har varit mycket bristfälligt. Vi beklagar regeringens förfarande och brist på dialog med oppositionen. En lag av denna dignitet, som innebär att tillvaron för invånarna kraftigt kan påverkas, kräver noggrant övervägande. I värnet om befolkningens liv och hälsa och av respekt för alla de som burit sjukvården genom sitt arbete under pandemin anser Vänsterpartiet att en förlängning av lagen är rättfärdig.

Regeringens förslag om en förlängning av lagen om fyra månader utgör emellertid en alltför lång tid. Risken för inskränkningar av medborgarnas fri- och rättigheter föranleder en mer försiktig förlängning om två månader.

Giltighetstiden för de föreskrifter och beslut som meddelas med stöd av den tillfälliga lagen bör fastställas till två månader och omprövas kontinuerligt.

För Vänsterpartiet är det ytterst viktigt att en ny covid-19-lag används med stor försiktighet. Lagen och dess bemyndiganden bör enbart användas när inga andra tillgängliga åtgärder har visat sig tillräckliga. Alla förslag till inskränkningar av människors rörelsefrihet måste vara tidsbegränsade och proportionella i förhållande till sitt syfte, och tillämpningen av lagen måste vara transparent och tydlig. Inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna är mycket allvarliga i sig men förvärras av att inskränkningarna kvarstår över lång tid. Mot bakgrund av detta vill vi slå fast att de bestämmelser som föreslås i den föreliggande lagen inte utan vidare bör eller kan användas som grund för mer allmän lagstiftning om extraordinära befogenheter och begränsningar vid kriser i fredstid.

Frågan om proportionalitet är och förblir mycket svårbedömd i den här lagstiftningen, något som flera remissinstanser påpekat, varpå en försiktig tillämpning blir av yttersta vikt. Riskerna som är associerade med den här lagen är många och följdverkningarna således potentiellt svåra. Risken för en negativ påverkan på folkhälsan måste beaktas när inskränkningar införs med stöd i lagen. Särskild hänsyn bör tas till barn och ungas rätt till en god hälsa och de särskilda behov som kan föreligga för personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Vi vill också framhålla att tillämpningen av lagen riskerar att få fler negativa och mer långtgående konsekvenser för ekonomiskt utsatta grupper i samhället. Personer som bor och lever trångt drabbas hårdare när aktiviteter och sociala mötesplatser stängs ned. För många människor är tillgången till ett bibliotek en förutsättning för att kunna studera eller göra sina ärenden på internet. Även dessa överväganden föranleder en försiktig tillämpning där socioekonomiska faktorer beaktas noggrant.

I sitt ursprungliga utlåtande lyfte Lagrådet frågan om samordning. Eftersom lagförslaget innebär att normgivningskompetens delegeras till regeringen, statliga myndigheter på såväl nationell som regional nivå samt kommuner finns det en risk för att föreskrifter och beslut bestäms på flera olika nivåer. Detta kan leda till att det blir svårt att dels överblicka det samlade ingreppet i de grundläggande fri- och rättigheterna, dels få klarhet i hur olika föreskrifter och beslut förhåller sig till varandra.

Vänsterpartiet delar Lagrådets mening att det är av stor vikt att det finns en organisation på plats som garanterar en effektiv samordning inför antagandet av föreskrifter och beslut. För att riksdagen i sin tur ska ha möjlighet att fatta välgrundade beslut anser Vänsterpartiet att regeringen bör ha en samlad bild av de föreskrifter och beslut som fattas samt att den fortlöpande ska rapportera dessa till riksdagen.

Vänsterpartiet vill understryka behovet av att lagen implementeras med försiktighet också för att öka träffsäkerheten i de åtgärder som införs. Det är av stor vikt för lagens legitimitet att den inte i onödan innebär begränsningar av invånarnas tillvaro eller inskränker på de grundläggande fri- och rättigheterna i fall som är opåkallade ur ett smittskyddsperspektiv. Dessvärre talar vittnesmål om att detta inte alltid har varit fallet, något som bör betraktas som allvarligt.

4 Skyndsam hantering

I propositionen föreslås att vissa av regeringens föreskrifter som har meddelats med stöd av den nya lagen inom en vecka, genom proposition i varje enskilt fall, ska underställas riksdagens prövning. I likhet med ett stort antal remissinstansers initiala utlåtanden förordar Vänsterpartiet en kort tidsfrist. Som lagen är konstruerad så kommer riksdagens möjlighet att påverka regeringens beslut att vara mycket begränsad.

I syfte att öka riksdagens möjlighet att göra en proportionalitetsbedömning vid beslut om stora begränsningar av människors rörelsefrihet bör tiden som regeringen har på sig för att underställa de föreskrifter som har meddelats med stöd av den tillfälliga lagen en prövning i riksdagen förkortas till ”omgående”. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Tydlighet i implementeringen

Vänsterpartiet delar kammarrättens kritik som framkom i den initiala remissrundan mot formuleringen ”andra åtgärder för att förhindra smittspridningen”. I förslaget till lagtext under paragraferna 7–11 finns en exemplifierande uppräkningslista av vilka krav som föreskrifter om särskilda begränsningar får innehålla och som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela. I respektive paragraf anges ”andra åtgärder för att förhindra smittspridningen”.

I syfte att göra lagstiftningen tydligare och mer förutsägbar bör formuleringen ändras till ”andra åtgärder av liknande karaktär för att förhindra smittspridningen” under paragraferna 7–10. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Integritetssäker implementering

I propositionen föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek på platser dit allmänheten har tillträde. Sådana föreskrifter ska dock inte innebära ett förbud som omfattar sällskap som tillhör samma hushåll. Vänsterpartiet delar inte regeringens bedömning att de integritetsrisker som kan uppstå, när tillsynsmyndigheten ska klargöra vilka relationer olika personer har till varandra för att kunna bedöma om en sammankomst är befogad eller inte, bör tolereras. Mot bakgrund av att föreskriften inte går att överklaga och att paragrafen kan innebära långtgående inskränkningar i den personliga friheten anser vi, i likhet med Folkhälsomyndigheten och juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitets initiala uttalande, att 12 § ”Förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek” ska strykas ur lagstiftningen.

12 § ”Förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek” ska strykas ur lagstiftningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen föreslår även en motsvarande möjlighet att införa förbud mot att vistas i en park, på en badplats eller på någon annan liknande särskilt angiven plats, om det på platsen finns en påtaglig risk för trängsel. För många människor är möjligheten att komma ut och röra på sig i exempelvis en park eller annat grönområde nödvändig för att de ska kunna bibehålla sin hälsa. Detta kan vara särskilt viktigt för barn och unga och för personer som bor och lever trångt. Om stranden, lekparken eller grönområdet i ett visst område stängs ned helt kan det leda till att personer med begränsade resurser och utan tillgång till bil blir fast i det egna hemmet utan möjlighet till lek eller motion. Vänsterpartiet ser även problem med hur man ska kontrollera att ett sådant förbud efterföljs samt vem inom området som kan anses straffansvarig. Risken finns att personer som redan lever i ekonomisk utsatthet blir extra utsatta för påföljd, genom exempelvis böter, eftersom de i regel har sämre förutsättningar att följa förbud och restriktioner som dessa.

7 En effektiv hantering

Avslutningsvis, samhällets beredskap att hantera en omfattande samhällsspridning av covid-19 är avhängigt flera åtgärder. Inte minst är en väl bemannad och fungerande sjukvård, ett effektivt vaccinationsprogram och en god beredskap att hantera smitta

bland riskgrupper av största vikt för att undvika en allvarlig situation. Den tillfälliga covid-19-lagen fyller en funktion genom att det offentliga ges möjlighet att vidta extraordinära smittskyddsåtgärder. Detta långtgående mandat ställer krav på stor transparens, försiktighet och respekt för invånarnas grundläggande fri- och rättigheter. Mot bakgrund av detta kommer Vänsterpartiet att mycket noga bevaka utvecklingen avseende smittspridning och lagens tillämpning.

Nooshi Dadgostar (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Maj Karlsson (V)

Jessica Wetterling (V)

Tony Haddou (V)

Håkan Svenneling (V)

Karin Rågsjö (V)